

Ravnomjerni regionalni razvoj i teritorijalna kohezija Republike Hrvatske

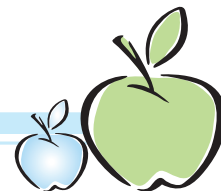
Najvažniji strateški dokumenti kojima se definiraju teritorijalni razvoje Europske unije u sljedećem razdoblju su *Europski zeleni plan*, *EU Teritorijalna agenda 2030*, *Urbana agenda Europske unije* i *Povelja iz Leipziga za održive europske gradove*.

Europski zeleni plan predstavlja krovni dokument Europske unije. Klimatske promjene i uništavanje okoliša prijetnja su egzistenciji Europe i svijeta u cijelosti. Za borbu protiv tih problema Europa je donijela novu strategiju rasta, *Europski zeleni plan*, koji će Uniju pretvoriti u moderno, resursno učinkovito i konkurentno gospodarstvo u kojemu do 2050. godine nema neto emisija stakleničkih plinova, u kojemu gospodarski rast nije povezan s upotrebom resursa i gdje niti jedna osoba, niti jedna regija nisu zapostavljene. Europski zeleni plan sadrži plan s mjerama za unapređenje učinkovitog iskorištavanja resursa prelaskom na čisto kružno gospodarstvo te za zaustavljanje klimatskih promjena, obnovu biološke raznolikosti i smanjenje onečišćenja. U

njemu se navode potrebna ulaganja i dostupni financijski alati te objašnjava kako osigurati pravednu i uključivu tranziciju. *EU Teritorijalna agenda 2030* kao primarni cilj ima osnaživanje teritorijalne kohezije, načelo Unije kojim se želi osigurati uravnotežen razvoj EU te smanjiti razlike između europskih regija. Jedan je od ciljeva EU agende za teritorijalni razvoj *Europa uravnoteženog razvoja*. Kako bi se pridonijelo tom cilju, EK je krenula s inicijativom poticanja industrijske tranzicije u regijama koje imaju nisku stopu gospodarskog rasta i nizak BDP po stanovniku da bi kroz *place-based* ulaganja ojačala regionalnu konkurentnost i inovacijske kapacitete te time pridonijela poboljšanju pozicije regionalnih gospodarstava u globalnim lancima vrijednosti. Amsterdamskim paktom dogovorenim od strane ministara EU nadležnih za urbana pitanja 30. svibnja 2016. uspostavljena je *Urbana agenda za EU*. Predstavlja novu metodu rada na više razina koja promiče suradnju između država članica, gradova, Europske komisije i drugih dionika kako bi se potaknuo rast, veća kvaliteta života i inovacije

u europskim gradovima te kako bi se prepoznali i uspješno riješili socijalni izazovi. Urbana agenda za EU integrirani je i koordinirani pristup rješavanju urbane dimenzije EU-a i nacionalnih politika i zakonodavstva. Usmjeravanjem na konkretne prioritetne teme u okviru posvećenih partnerstava, Urbana agenda nastoji poboljšati kvalitetu života u urbanim područjima. Konačno, *Povelja iz Leipziga za održive europske gradove* prvi put je usvojena 2007. godine i pomogla je uspostaviti koncept integriranog urbanog razvoja na razina EU, a to je utjecalo na razvoj brojnih EU inicijativa. Povelja je u 2020. ažurirana kako bi se povezala s novim urbanim okvirom i kako bi uzela u obzir nove izazove s kojima se suočavaju gradovi. Ažurirani tekst upućuje na suvremene globalne izazove koji imaju izravan utjecaj na europske gradove i mogu pojačati razlike u našim društvima, poput klimatskih promjena, nedostatka resursa, migracija, demografskih promjena, pandemije i brzo mijenjajućih gospodarstava. U okviru Povelje ministri država članica nadležni

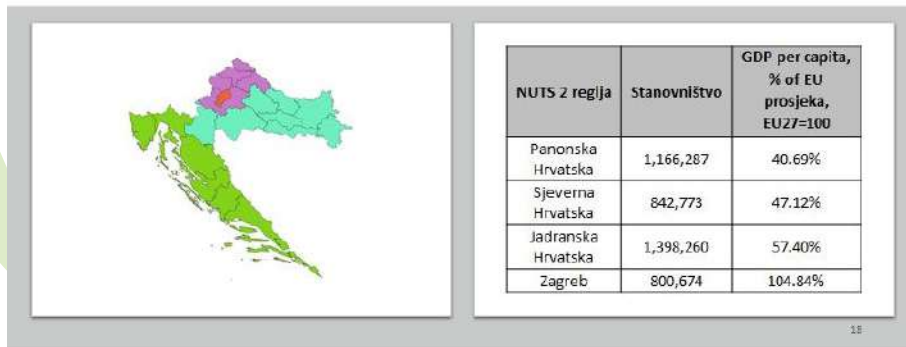
za urbani razvoj usuglasili su se o zajedničkim načelima i strategijama politike urbanog razvoja. Poveljom se zagovara *Place-based* pristup ulaganjima kao sveobuhvatno načelo za razvoj urbanih područja te se daju smjernice za razvoj gradova i njihovih funkcionalnih područja, odnosno jačanje njihove transformacijske snage i uloge u policentričnom razvoju.

Strateški okvir za teritorijalni razvoj u Republici Hrvatskoj

Nacionalna razvojna strategija do 2030. (NRS) krovni je dokument strateškog planiranja u Republici Hrvatskoj. Izradom Nacionalne razvojne strategije Hrvatska, prvi put od stjecanja neovisnosti, ima sveobuhvatan akt strateškog planiranja kojim dugoročno usmjerava razvoj društva i gospodarstva u svim važnim pitanjima. Provedbom strategije u idućih deset godina, osigurat će se održiv i stabilan razvoj Hrvatske i kvaliteta života za građane. NRS je temelj za planiranje proračuna i programiranje sredstava iz fondova Europske unije i drugih

NUTS 2 statističke regije u Hrvatskoj – promjene za klasifikaciju „NUTS 2021“

• Hrvatska je jedina država članica EU koja se 2019. godine prijavila za nove regije NUTS 2 (Jadranska Hrvatska + 3 novostvorene regije - Kontinentalna Hrvatska podijeljena je u 3 regije NUTS 2).

međunarodnih izvora (su)financiranja dostupnih Republici Hrvatskoj u razdoblju nakon 2020. godine.

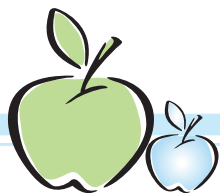
Vizija Republike Hrvatske kao konkurentne, inovativne i sigurne zemlje prepoznatljivog identiteta i kulture, zemlje očuvanih resursa i kvalitetnih životnih uvjeta, ostvarit će se kroz sinergijsko djelovanje javnih politika u četiri razvojna smjera i trinaest strateških ciljeva. *Razvojni smjerovi* Hrvatske u narednom desetljeću bit će *održivo gospodarstvo*

i društvo, jačanje otpornosti na krize, zelena i digitalna tranzicija te ravnomjeran regionalni razvoj.

Prioriteti ulaganja teritorijalnog razvoja u okviru NRS 2030. ulaganja su teritorijalnog razvoja, razvoj potpomognutih i brdsko-planinskih područja, razvoj pametnih i održivih gradova, razvoj pametnih i održivih otoka te pametna specijalizacija i unaprjeđenje pozicije regionalnog gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti.

EUROPEAN
GREEN
DEAL

Teritorijalni pristup RH u korištenju EU fondova u razdoblju 2021.–2027.

U okviru nacrtu zakonodavnog prijedloga za Kohezijsku politiku za novo financijsko razdoblje 2021.–2027. postoji pet ciljeva politike, odnosno definirano je pet područja ulaganja EU, a to su *Pametnija Europa* (PO 1), *Zelenija Europa* (PO 2), *Povezaniya Europa* (PO 3), *Europa s istaknutijom socijalnom komponentom* (PO 4) i *Europa bliža građanima* (PO 5).

Ulaganja u navedena područja bit će omogućena sredstvima iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Kohezijskog fonda (KF) i Europskog socijalnog fonda Plus (ESF+), ukupnog iznosa oko 9 milijardi eura. Dva cilja kohezijske politike 2021.–2027. doprinose procesu industrijske tranzicije, PO 1 i PO 5.

Programska arhitektura korištenja EU fondova utemeljena je na odluci Vlade Republike Hrvatske o broju i sadržaju operativnih programa. Tako je za novo financijsko razdoblje u

okviru Kohezijske politike utvrđena programska arhitektura koja uključuje tri operativna programa, *Operativni program Konkurentnost i kohezija 2021.–2027.* koji obuhvaća ulaganja iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda, *Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2021.–2027.* koji obuhvaća sredstva iz Europskog socijalnog fonda Plus te *Integrirani teritorijalni program 2021.–2027.* u kojem su adresirani specifični problemi na lokalnoj i regionalnoj razini, a obuhvaća sredstva iz Europskog fonda za regionalni razvoj, Kohezijskog fonda i Fonda za pravednu tranziciju.

Razlozi uvođenja Integriranog teritorijalnog programa (IToP) koji se temelji na *Place-based* ulaganjima, *Bottom-up* pristupu programiranju, s ciljem davanja odgovora na društvene izazove urbanih područja, specifične razvojne izazove brdsko-planinskih područja i otoka te jačanja regionalne konkurentnosti, odnosno poticanja i pravedne tranzicije kroz korištenje

Fonda za pravednu tranziciju, modeli su u skladu s novim pristupom u okviru kohezijske politike za razdoblje 2021.–2027. gdje se dodatno pojačava lokalno djelovanje i podupire razvoj lokalnih strategija rasta koje osmišljavaju tijela gradske, lokalne i drugih oblika teritorijalne uprave za *jačanje uloge teritorijalnog razvoja u ukupnom razvoju, omogućavanje ravnomjernijeg razvoja RH i jačanje regionalne konkurentnosti, uključivanje regionalne i lokalne razine u proces programiranja na način da imaju veću mogućnost utjecaja na raspored sredstava iz EU fondova i da sami odlučuju o prioritetima ulaganja na svom području, povećanje alokacije za projekte s regionalne razine, s naglaskom na strateške projekte regionalnog razvoja, lakše osiguravanje komplementarnosti aktivnosti i sinergije u provedbi EU fondova na regionalnoj razini i omogućavanje place-based pristupa razvoju te veći učinak EU fondova na teritorijalni razvoj kroz integrirana teritorijalna ulaganja (više – sektorski projekti, više – fondovski projekti ili umbrella projekti).*

Kako bi osigurala ravnomjerniji teritorijalni razvoj u narednom razdoblju Hrvatska se 2019. prijavila za novu podjelu na **četiri** statističke regije razine NUTS 2, umjesto sadašnje dvije. Očekivani učinak Kohezijske politike 2021.–2027. ravnomjeran je regionalni razvoj, jačanje regionalne konkurentnosti te digitalna i zelena tranzicija hrvatskih regija.

Vlada
Republike
Hrvatske

NACIONALNA
RAZVOJNA
STRATEGIJA

Stella Arneri, ravnateljica
Uprava za europsku teritorijalnu
suradnju
Ministarstvo regionalnoga razvoja i
fondova Europske unije
stella.arneri@mrrfeu.hr